

कार्यकारी सारांश

4,60,000 TPA M.S. बिलेट उत्पादनाकरिता प्रवर्तन भट्टी
व 4,50,000 TPA TMT बार च्या उत्पादनाकरिता रोलिंग
मिल प्रतिष्ठापना प्रस्ताव

प्रकल्प प्रस्तावक

मेसर्स सप्तशृंगी अलॉयज प्रा. लि.

गट क्र. 51 व 52, गाव दरेगाव, जिल्हा जालना, महाराष्ट्र

तर्फे

पोल्युशन & इकॉलॉजी कन्ट्रोल सर्विसेस, धंतोली नागपूर

कार्यकारी सारांश

i. प्रकल्पाचे नाव आणि स्थळ

मेसर्स सप्तशृंगी अलॉयज प्रा. लि. यांनी गट क्र. 51 व 52, गाव दरेगाव, जिल्हा जालना, महाराष्ट्र येथे 25 एकरच्या जागेत 4,60,000 TPA M.S. बिलेट्स संयंत्र व 4,50,000 TPA TMT बार च्या उत्पादनाच्या प्रकल्पाचा प्रस्ताव केलेला आहे.

ii. उत्पादन क्षमता

उत्पादन रूपरेषा

उत्पादनाचे नाव	प्रस्तावित उत्पादन (TPA)
M.S. बिलेट	4,60,000
TMT बार	4,50,000

➤ प्रस्तावित प्रकल्प संरूपण

अनु क्र.	उपकरण/साधने	प्रस्तावित
1	प्रवर्तन भट्टी	4 x 40 TPH
2	30 मी. चिमनी सह विशिष्ट आकाराची बॅग फिल्टर वायु प्रदूषण नियंत्रण प्रणाली	हो

iii(a) जमिनीची आवश्यकता

एकूण 25 एकड जमीन (10.12 हे.) मालकीची आहे. हरित पट्ट्याकरिता आरक्षित क्षेत्र 8.84 एकड (3.58 हे.) (33.00%). पार्किंग करिता एकूण प्रस्तावित क्षेत्र 1.53 एकड (0.62 हे) राहिल.

(b) कच्ची सामग्री

एम.एस. बिलेट्स व रोलिंग मिल च्या उत्पादनाकरिता आवश्यक वार्षिक कच्चा माल तक्त्या मध्ये दिलेला आहे.

तक्ता : कच्च्या सामग्रीची आवश्यकता

अनु क्र.	कच्ची सामग्री	आवश्यकता (TPA)	प्रस्तावित स्रोत	वाहतूकीचे मार्ग
1.	स्कॅप	3,25,680	स्थानिक विक्रेत्यांपासून खरेदी व आयात	रस्त्याद्वारे
2.	स्पॉन्ज आर्यन	96,600	खुल्या बाजारपेठेपासून खरेदी	रस्त्याद्वारे

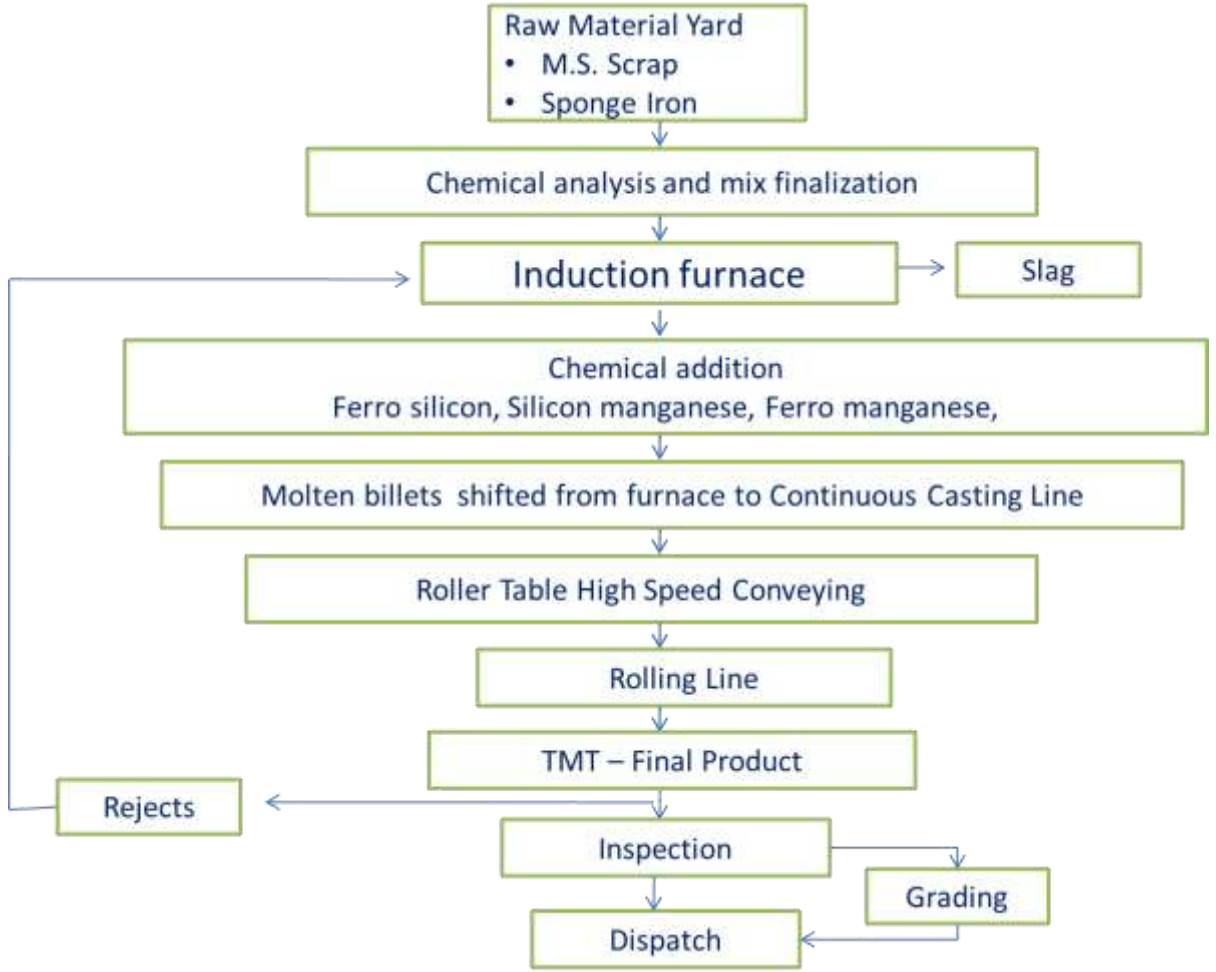
(c) जल

प्रस्तावित प्रकल्पाकरिता 230 घन मी प्रति दिवस इतकी एकूण पाण्याची आवश्यकता आहे. प्रकल्पाकरिता स्वच्छ पाण्याची आवश्यकता 160.4 घन प्रति दिवस इतकी राहिल व 69.6 घन मी. प्रति दिवस निर्मित सांडपाणी प्रक्रिये व वृक्षारोपणत परत पुनचक्रित केले जाईल. पाण्याचे स्रोत हे भुजल व त्यांचे कॅप्टिव तळे हे असेल तळ्याचे क्षेत्र 40,000 वर्ग मी असून 108000 घन मी. पाणी साठवण्यात येईल.

(d) वीज पुरवठा

प्रकल्पाकरिता आवश्यक असलेली वीज राज्य विद्युत महामंडळातर्फे पुरविण्यात येईल. प्रस्तावित प्रकल्पाकरिता 40 MW विजेची आवश्यकता असेल.

iv.(a) प्रक्रिया विवरण

(c) निर्मित घनकचरा व विल्हेवाट

अनु क्र.	कचरा	एकूण मात्रा (TPA)	शमन उपाययोजना
1	धातु	18,400	आयर्न कण पुर्नप्राप्त करण्याकरिता धातुमळी क्रशर प्रतिष्ठापित करण्यात येईल जे प्रवर्तन भट्टी मध्ये परत वापरण्यात येईल. प्रवर्तन भट्टी पासून निर्मित धातुमळीचा वापर कार्यक्षेत्र व आंतरिक रस्ते सक्त करण्याकरिता वापरण्यात येईल.
2	टेल कटिंग	10,000	रोलिंग मिल पासून निर्मित टेल कटिंग प्रवर्तन भट्टी मध्ये पुर्नवापर करण्यात येईल.

अनु क्र.	धोकादायक अपशिष्ट	मात्रा	वापर
1	खर्च / वापरलेले ऑईल	2.5KL/annum	वेगळे साठविण्यात येईल व किल्ले मध्ये जाळण्यात येईल

(e) कच्ची सामग्रीची

(a) एम.एस. बिलेट करिता

अनु क्र.	उत्पादनाचे नाव	उत्पादन	
		उत्पादनाच्या प्रति टन	TPA
1	स्पॉन्ज आर्यन	0.21	96600
2	स्क्रॅप	0.708	325680
3	पिग आर्यन/ कास्ट आर्यन	0.112	51520
4	सिलिको मॅग्निज	0.015	6900
	एकूण	1.045	480700
अनु क्र.	उत्पादनाचे नाव	उत्पादन	
		उत्पादनाच्या प्रति टन	TPA
1	इनगॉट / बिलेट	1.000	460000
2	स्लॅग	0.04	18400
3	प्रज्वलन तोटा	0.005	2300
	एकूण	1.045	480700

(b) रोलिंग मिल करिता

अनु क्र.	कच्ची सामग्री	वापर (TPM)
1	बिलेट	460000
	एकूण	460000

अनु क्र.	उत्पादनाचे नाव	वापर (TPM)
1	रोल्ड उत्पादन	450000
2	स्क्रॅपचे तुकडे व मिल स्केल	10000

v. **प्रभाव उपशमनाचे उपाय व विल्हेवाट व निस्सारण मार्ग**

मेसर्स सप्तशृंगी अलॉयज प्रा. लि. 3R's जल संरक्षणाचे पालन करते म्हणजेच पुनःचक्रित, पुनःनिर्माण आणि पाण्याची सुरक्षा. मेसर्स सप्तशृंगी अलॉयज प्रा. लि. चा उद्देश्य "ZERO WATER IS CHARGE" म्हणजे पर्यावरणामध्ये सांडपाणी निस्सारण (प्रक्रियाकृत किंवा अप्रक्रियाकृत) करण्यात येणार नाही.

vi. **प्रकल्पाची भांडवली किंमत आणि पूर्ण होण्याचा अंदाजित वेळ**

प्रस्तावित विस्तारिकरण प्रकल्पाचे अंदाजे मुल्य रु. 300 करोड आहे, . जे खाली प्रमाणे विभागले गेले आहे.

प्रकल्प मूल्याची विभागणी

अनु क्र.	किंमत	अंदाजित मुल्य (करोड मध्ये)
1	जमीन विकास भूकर्म व बांधकाम संरचना	70
2	संयंत्र मशिन व प्रदूषण नियंत्रण साधणे	130
3	सल्लागार खर्च	70
4	आकस्मिक खर्च	15
5	पूर्व-संचालन खर्च /IDC	15
एकूण		300

vii. **पायाभूत पर्यावरण माहिती**

(a) AAQ

सर्व आठ परिवेशी वायु गुणवत्ता निरीक्षण स्थळांवर PM_{10} ची तीव्रता A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, व A8 सरासरी PM_{10} ची तीव्रता अनुक्रमे 78.7, 68.8, 74.6, 61.9, 72.5, 72.2, 77.6 व $61.3 \mu g/m^3$ होती.

सरासरी $PM_{2.5}$ ची तीव्रता सर्व आठ परिवेशी वायु गुणवत्ता स्थळांवर A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, व A8 अनुक्रमे 48.3, 44.6, 46.6, 26.0, 34.1, 44.4, 37.9 व $26.9 \mu g/m^3$ होती. सरासरी SO_2 ची तीव्रता सर्व आठ नमुना स्थळांवर A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, व A8

सरासरी SO₂ ची तीव्रता अनुक्रमे 29.4, 27.9, 29.8, 17.1, 17.0, 27.0, 22.6 व 16.5 µg/m³ होती.

सरासरी NO_x ची तीव्रता सर्व आठ नमुना स्थळांवर A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, व A8 सरासरी NO_x ची तीव्रता अनुक्रमे 29.7, 28.3, 29.4, 20.3, 19.8, 24.0, 24.3 व 19.2 µg/m³ होती.

(b) भूपृष्ठ आणि भूजल गुणवत्ता

भूपृष्ठ जलाच्या पायाभूत अभ्यासाकरिता, प्रकल्प क्षेत्रापासून 10 कि.मी. त्रिज्येमधिल जवळपासचे विविध तळे आणि नद्यांची भूपृष्ठ जल गुणवत्ता जाणून घेण्यासाठी संसाधनाची निवड करण्यात आली. प्रकल्प सिमाच्या लगतचे परिसर आणि 3 कि.मी. त्रिज्येतील अंतर विचारात घेतले, तेथे स्थानिक पाणलोट वारण्याच्या व्यवस्थेकरिता असमानतेत विभागलेले तळे आणि खुले हार्वेस्टिंग रचने व्यतिरिक्त जलसाठ्याचे बारामाही झरे नाहीत. प्रकल्पाकरिता 'शुन्य निस्सारण' गृहित धरून जवळपासच्या तळे व टाक्याच्या स्थिर जलसाठ्यांना संभावित गळती किंवा पाझर व्यतिरिक्त कोणत्याही भूपृष्ठ जलावर प्रभाव अशक्य आहेत. यामुळे भूपृष्ठ जल नमुन्याकरिता प्रामुख्याने 6 ते 7 कि.मी. त्रिज्येतील तळे आणि पाण्याचा टाक्या विचारात घेतल्या आणि दोन स्थळे पाण्याचा प्रवाह लक्षात घेवून प्रवाह विरुद्ध आणि प्रवाहाच्या दिशेने कुंडालिका नदी पासूनचे नमुना स्थळ निवडण्यात आले.

भुजलाचा पायाभूत अभ्यास करण्याकरिता, प्रकल्प क्षेत्रा पासून 10 कि.मी. त्रिज्येतील खुल्या विहिरी आणि बोरवेल वेगवेगळ्या स्थळांपासून संसाधन भुजल गुणवत्ता जाणून घेण्याकरिता निवडण्यात आले. क्षेत्रातील भुजल संसाधन स्थानिक उदरनिर्वाहासाठी खूप महत्वपूर्ण आहेत कारण हे एक एरीड ते सेमी एरीड हवामान क्षेत्र आहे जेथे दरवर्षी 450 ते 530 मी.मी. पाऊस पडतो. बोरवेलची निवड प्रकल्प क्षेत्रापासून 2 कि.मी. ते 7 कि.मी. पर्यंतच्या परिसर निवडण्यात आला.

(c) मृदा

सलिन ला मृदा नमुन्याची pH मात्रा सर्वसाधारण आहे जी 7.3–8.1 पर्यंत आहे. मृदाची पोत स्लटी क्ले लोम आहे. नायट्रोजनची मात्रा अधिकांश मृदा नमुन्यामध्ये खूप जास्त आहे.

(d) वनस्पती व पशु

विविध वनस्पती व पशुंचे पायाभूत अभ्यासादरम्यान डिसेंबर 2019 जे फेब्रुवारी 2020 पर्यंत या अवधित निरीक्षण केले

(e) सामाजिक आर्थिक

मेसर्स सप्तशृंगी अलॉयज प्रा. लि. प्रकल्पाच्या योजने अंतर्गत समाविष्ट गावे दरेगाव, खांडगाव, डावलवाडी, खारपुडी आणि जवसगाव आहेत 2011 च्या जनगणनेनुसार एकूण घरे 1903 आहेत व तेथिल लोकसंख्या 9925 आहे. ज्यापैकी पुरुषांची संख्या 5524 आणि स्त्रियांची संख्या 4401 आहे. दरेगावात सर्वाधिक घरे 712 आहेत. आणि सर्वधिक लोकांची संख्या 3349 आहे आणि जवसगावात सर्वात कमी घरे 179 असून लोकसंख्या पण सर्वात कमी 825 आहे. पुरुषांच्या संख्येच्या तुलनेत महिलांची संख्या अधिक आहे.

viii. वायु, जल, जमिन, वनस्पति व पशु वर होणारे आघात

प्रकल्प प्रक्रियेदरम्यान अभ्यास क्षेत्राच्या परिवेशी वायु गुणवत्ता स्थायी आणि मोबाईल स्रोतांपासून वातावरणात निघण्याच्या आधारे वर्गीकृत केले आहे.

प्रक्रिये टप्प्या दरम्यान चिमणी पासून होणारे उत्सर्जन वातावरणामध्ये पसरले जाईल व शेवटी स्रोतांपासून नेमलेल्या अंतरावरील परिसरात पोहचेल. प्रस्तावित बिलेटस व TMT बार उत्पादन प्रकल्पाद्वारे वायू उत्सर्जन कणिय पदार्थ आहे. कच्चा माल हाताळणी च्या क्षेत्रा पासून उडणारे धुळ उत्सर्जन प्रदुषकांचा शक्यता आहे जसे भरण/रिकामे करणे, इंधन साठवणूक आवार, भरड विभाग इत्यादि. पे-लोडर/टिप्पर च्या सहाय्याने कच्चा माल हॉपर मध्ये भरल्या जाईल.

मेसर्स सप्तशृंगी अलॉयज प्रा. लि. द्वारे धुळ शोषण प्रणाली पुरविण्यात येईल ज्याद्वारे हाताळणीमुळे होणाऱ्या उडत्या उत्सर्जनाला नियंत्रित केले जाईल. जल फव्वारणीच्या स्वरूपामध्ये धुळ दमन प्रणाली पुरविण्यात येईल. धुळ गळती पासून सुरक्षितेकरिता सर्व कंपन पर्दे व हॉपरच्या खालील वेट फिडर, डे बिन्स इत्यादि संपूर्ण पणे आच्छादित केलेले आहे. धुळीच्या प्रदूषणापासून बचावाकरिता संपूर्ण वाहक पट्टा झाकण्यात आला आहे. सर्व बिन्स बंद व आवरणरहित असतील जेणे करून धुळ गळती होण्याची शक्यता राहणार नाही सर्व निस्सारण व भरणा केंद्र जेथे धुळ निर्माण होण्याची शक्यता आहे तिथे धुळ दमन प्रणाली पुरविण्यात येईल. सर्व माल हस्तांतरण केंद्रावरील वायु प्रदूषण टाळण्याकरिता धुळ दमन पाण्याच्या तोटीला जोडण्यात आले आहे. बॅग फिल्टर धुळीचे कण बाहेर काढण्याकरिता पुरविण्यात येईल.

प्रस्तावित उपक्रमाकरिता 230 घन मी प्रति दिवस पाण्याची आवश्यक आहे. प्रस्तावित प्रकल्प करिता 160.4 घन मी प्रति दिवस स्वच्छ पाण्याची आवश्यकता राहिल. संयंत्रातील प्रक्रिये दरम्यान 60.0 घन मी प्रति दिवस सांडपाणी तयार होईल जे या सांडपाणी सेटलिंग टाकीमध्ये प्रक्रियाकृत केले जाईल व प्रक्रिये मध्ये पुन्हा वापरण्यात येईल. प्रस्तावित सुविधेच्या प्रसाधनगृह व स्वच्छतागृह पासून 9.6 घन मी प्रति दिवस अवमळ निर्मित होईल ते अपशिष्ट जल STP मध्ये प्रक्रियाकृत केले जाईल व वृक्षारोपणाकरिता परत वापर करण्यात येईल.

xi. आपत्कालिन तयारी योजना

प्रस्तावित प्रकल्प प्रक्रियेकरिता जोखिम व्यवस्थापन उपशमना करिता कार्य सीमेच्या आत संबंधित बांधकाम झोनमध्ये उत्तम सुरक्षा पध्दतीची अंमलबजावणी करण्याची आवश्यकता आणि रचना वायु आणि जल पर्यावरणाकरिता प्रस्तावित संरक्षण उपांचया विचार करून करण्यात येतील.

1. आपत्ति सुसज्ज दल संस्थेतमध्ये तयार करण्यात येईल ज्यामध्ये वेगवेगळ्या विभागातील जसे उत्पादन, आरोग्य व सुरक्षा, पर्यावरण, सामग्री हाताळणी, आपत्ती हाताळण्याकरिता सुरक्षा कर्मचारी पासून व्यवस्थापन पातळीमधून वरिष्ठ अधिकारी समाविष्ट असतील.

2. हा दल महिन्यातून एकदा संयंत्र परिसरात आणि संयंत्राच्या सभोवताली उद्भवणाऱ्या कोणत्याही आपत्तिचा सामना करण्याकरिता आपत्तिचा शक्यते किंवा संभाव्य कारणांवर चर्चा करण्याकरिता एकत्र येतील.
3. वर सांगितलेल्या परिस्थितीशी सामना करण्याकरिता आवश्यक संसाधनाचे मुल्यांकन हा दल करेल.
4. दल प्रमुख कोणत्याही होणाऱ्या किंवा शक्यता असलेल्या किंवा प्रत्यक्ष आपत्ति उद्भवल्यास प्रत्येक सदस्यला सविस्तार पध्दती किंवा तोंडी माहिती देईल.
5. दल प्रमुख सहा महिन्यातून एकदा मोक ड्रिलचे आयोजन करेल जेणे करून आपत्तिकाळात सुज्जता ठेवतांना येणाऱ्या प्रात्यक्षिक अडचणीना समजून घेता येईल.
6. लागणारा वेळ आणि घेण्यात येणाऱ्या आवश्यक उपायांचा यंत्रणेला प्रभावी बनविण्याकरिता प्रक्रिया योजना
7. कोणत्याही प्रकाराची शक्यता असलेल्यास किंवा संभाव्य आपत्ति ची ओळख/निरिक्षण/सामना करण्याकरिता हा दल व्यवस्थापकास आवश्यक त्या शिफारसी/सुझाव करेल.
8. या दलाच्या सभेचे ठराव तयार करण्यात येतील ज्यामध्ये घटनेचे संभाव्य कारण, प्रतिसाद अवधी आणि अचूक व संरक्षणात्मक क्रिया समाविष्ट असेल जेणे करू तशा प्रकारच्या त्याची नोंद ठेवण्यात येईल.
9. दल प्रक्रिया योजनेचा आराखडा तयार करू शकतो आणि वेळोवेळी त्यात बदल करू शकतो.
10. आपत्कालिन सुसज्जता दल कोणत्या आपत्तिकाळात प्रभावित क्षेत्राच्या जवळ योग्य त्या स्थळी नियंत्रण कक्ष स्थापन करून आवेगाने कार्यरत राहिल.
11. दल प्रत्यक्ष आपत्कालिन स्थितीशी सामना करताना सादरीकरण/केलेल्या प्रक्रिया/आलेल्या कमतरतेची नोंद ठेवेल.
12. संयंत्र व्यवस्थापकाद्वारे आपत्ति सुसज्जता दलासोबत ज्या ठिकाणी आपत्ती आली त्या ठिकाणची तपासणी करेल.
13. संयंत्र व्यवस्थापकाद्वारा खात्री करून घेण्यात येईल कि सर्व प्रभावित क्षेत्र सामान्य कार्या सुरक्षित आहे आणि संयंत्र प्रक्रियेस सुरुवात करण्याची देतील.

xii. पर्यावरण व्यवस्थापन योजना

वायु पर्यावरण

सर्व स्रोतांपासून होणाऱ्या दुय्यम उडणाऱ्या उत्सर्जनाला नियंत्रित व परिक्षणाकरिता प्रक्रिया योजना

- ✓ चिमनी अगोदर बॅग फिल्टर/स्क्रबर बसविण्यात येतील. माल भरण्याच्या प्रक्रियेत, माल वाहतुकीच्या क्षेत्रात होणाऱ्या उडणाऱ्या उत्सर्जनाला पुर्णपणे आवरणासहित नियंत्रित करण्यात येईल.
- ✓ राष्ट्रीय परिवेशी वायु गुणवत्ता प्रमाणक सोबत अनुपालनाचे प्रतिवेदन सुनिश्चित करण्याकरिता नियमित आधारावर परिवेशी वायु गुणवत्ता तपासणी करण्यात येईल. कारखान्याच्या परिसरात परिवेशी वायु गुणवत्ता CPCB ने दिलेल्या प्रमाणापेक्षा अधिक नसणार (PM_{10} $100\mu g/m^3$, $PM_{2.5}$ $60\mu g/m^3$ SO_2 $80\mu g/m^3$, NO_x $80\mu g/m^3$)
- ✓ चिमनीची नियमित तपासणी केली जाईल. प्रकल्पापासून होणाऱ्या सर्व उत्सर्जन CPCB/राज्य प्रदुषण नियंत्रण मंडळाने प्रस्तुत प्रमाणात मिळविण्याकरिता नियंत्रित केल्या जाईल.
- ✓ संयंत्र क्षेत्रात उडणाऱ्या उत्सर्जनाला नियंत्रित करण्यासाठी प्रभावी पाऊल उचलेले जातील क्षेत्रातील सर्व रस्ते डांबराचे असतील. कच्चा माल/तयार उत्पादन हाताळतांना/ वाहतुक करतांना उडत्या उत्सर्जनाला नियंत्रित करण्याकरिता प्रभावी व्यवस्था पुरविण्यात येईल.
- ✓ पर्यावरण स्वच्छ व आरोग्यदायक ठेवण्याकरिता उडणारे उत्सर्जन व वायु प्रदुषक नियंत्रित करण्याकरिता हरित पट्टा परत वाढविण्यात येईल.

ध्वनी पर्यावरण

- ✓ अधिक ध्वनी उत्पन्न करणारे यंत्र/उपकरणे संपादित करताना कमीतकमी ध्वनि उत्पन्न होण्याची निर्मात्याने पर्याप्त काळजी घेतल्याचे सुनिश्चित करण्यासाठी कारखाना योग्य ती काळजी घेईल.

- ✓ अधिक ध्वनि पातळी असलेल्या क्षेत्राला विभाजित केल्या जाईल, स्रोतांवर ध्वनि पातळी कमी ठेवण्यात येईल आणि ध्वनि परावर्तन व संचार कमी राहिल.
- ✓ अधिक ध्वनी असलेल्या क्षेत्रात काम करणाऱ्या कामगारांना ईअर मफ/ईअर प्लग पुरविण्यात येईल.
- ✓ आवश्यक उपकरणांकरिता ध्वनि रोधक व ध्वनि शमन यंत्र उपलब्ध करण्यात येतील. बंद क्षेत्रात वायुवीजन पंखे लावण्यात येतील.
ध्वनि पातळी कमी करण्याकरिता योग्य आकाराचे डक्ट व ग्रील वायुवीजन वातानुकूल प्रणाली वर पुरविण्यात येतील.
- ✓ प्रत्येक मशीन चे ध्वनिरोधक व मफलर्सची नियमित चाचणी केली जाईल.
- ✓ प्रकल्प क्षेत्रात ध्वनिची पातळी दिवसाच्यावेळी 75 dB (A) व रात्रीच्या वेळी 70 dB(A) पेक्षा अधिक असणार नाही.
- ✓ ध्वनि स्रोतांच्या निर्गमनस्थळी ध्वनिरोधक कॅप्स व झाकणाची तरतूद व पॉलिस्टेयरेन इत्यादि उपलब्ध करून ध्वनि रोधक सामग्री म्हणून वापरण्यात येईल. सर्व खुले साधणे आवरणरहित करण्यात येतील व विभागणी ध्वनि रोधकानी सिल केले जातील.
- ✓ प्रकल्प क्षेत्राच्या सभोवताली वृक्षाच्छादित वृक्षारोपण करून ध्वनि पातळी परत कमी करता येईल. ध्वनि स्तरामध्ये वाढ बिघाड झाल्यास ध्वनि पातळी कमी करण्यासाठी वैयक्तिक प्रशिक्षणाची शिफारस करण्यात येईल.

जल पर्यावरण

- प्रस्तावित उपक्रमाकरिता 230 घन मी प्रति दिवस पाण्याची आवश्यक आहे. प्रस्तावित प्रकल्प करिता 160.4 घन मी प्रति दिवस स्वच्छ पाण्याची आवश्यकता राहिल.संयंत्रातील प्रक्रिये दरम्यान 60.0 घन मी प्रति दिवस सांडपाणी तयार होईल जे या सांडपाणी बंद प्रकारचे STP टाकीमध्ये प्रक्रियाकृत केले जाईल
- प्रक्रिये मध्ये पुन्हा वापरण्यात येईल. प्रस्तावित सुविधेच्या प्रसाधनगृह व स्वच्छतागृह पासून 9.6 घन मी प्रति दिवस अवमळ निर्मित होईल ते अपशिष्ट

जल STP मध्ये प्रक्रियाकृत केले जाईल व वृक्षारोपणाकरिता परत वापर करण्यात येईल

रेन वॉटर हार्वेस्टिंग प्रणाली (RWH)

प्रकल्पा क्षेत्राच्या सभोवतालील व छतावरील पावसाळ्याचे पाणी एकत्रित जमा करण्याकरिता RWH ची रचना उपलब्ध केली जाईल. पावसाळ्याचे एकत्रित केलेले पाणी वृक्ष लागवडीत वापरण्यात येईल जेणेकरून स्वच्छ पाण्याची गरज कमी होईल. मुख्य प्रकल्प परिसरात प्रवाहित होणारे पाणी सेटलिंग करिता सांडपाणी साठविणाऱ्या डबक्या मध्ये भरण्यात येईल ज्याचा परत वापर लागवडीमध्ये केला जाईल ज्यामुळे प्रकल्पामध्ये स्वच्छ पाण्याची गरज अनुकूल राहिल.

घनकचरा व्यवस्थापना

प्रस्तावित प्रकल्पापासून निर्मित घनकचरा टेल कटींग असेल, जो 10000 इतका राहिल आणि जो पूर्णपणे प्रवर्तन भट्टी मध्ये वापरण्यात येईल. प्रवर्तन भट्टी पासून निर्मित स्लॅग धोकादायक किंवा विषारी नसणार., ज्याचा वापर आंतरिक रस्ते, कार्यक्षेत्र सक्त करण्याकरिता वापरण्यात येईल. धातुमळीचा घनकचरा जवळपास 18400 TPA राहिल.

जमिन पर्यावरण

हरित पट्टा विकसित करणे

वृक्ष उडणारे उत्सर्जन शोषित करण्यास व क्षेत्राच्या ध्वनि रोधकाची गुणवत्तेत वाढ करण्या व्यतिरिक्त ध्वनि कमी करण्यास मदत करेल. हरित पट्टा विकासाकरिता अधिकाधिक वृक्षारोपण 33 टक्के हरित पट्टा तयार करण्यात येईल. वृक्षारोपणाकरिता झाडांच्या प्रजातीची निवड स्थानिक वन विभागासोबत सल्ला मसलत करून निश्चित केल्या जाईल.

कार्पोरेट पर्यावरणीय जबाबदारी योजना (CER)

MOEF&CC द्वारे जारी केलेल्या 1.05.2018 च्या अधिसूचनेनुसार सामाजिक, आर्थिक व सभोवतालील विकासात्मक उपक्रमांवर प्रकल्पा मुल्याच्या एकूण भांडवली मुल्याच्या 1.5 टक्के (प्रकल्प मुल्य $\leq$ 100 करोड) खर्च करण्याकरिता कार्पोरेट पर्यावरणीय जबाबदारी योजना (CER) तयार करणे अनिवार्य आहे. वर नमूद केलेल्या कार्यालयीन ज्ञापन CER

दिनांक 1.05.2018 अनुसार एकूण प्रकल्प मूल्यांच्या म्हणजेच रू. 4.5 करोडच्या 1.5 टक्के जन सुनावनीच्या मुद्द्याच्या आधारे CER करिता निश्चित केले जातील. (प्रकल्पाची एकूण किंमत 300 करोड) प्रस्तावित प्रकल्पाकरिता CER खालील प्रमाणे आहेत

अनु क्र.	CER अंतर्गत प्रस्तावित उपक्रम	मुल्य रू.मध्ये
1	दिनेगाव, जवसगाव, सिरसवाडी, नागेवाडी आणि निधाना या गावांमध्ये एकूण 50 प्रसाधनगृह बांधण्यात येतील. गावाच्या संबंधित ग्रामपंचायतीद्वारे जमीन व दररोज पाण्याची व्यवस्था करण्यात येईल.	रू. 70,00,000 एका वर्षाकरिता
2	दरेगाव, दिनेगाव आणि झिरा गाव येथील स्थानिक शाळेची दुरुस्ती व देखभाल स्थानिक शाळांमध्ये पिण्याच्या पाण्याची सुविधा.	रू. 70,00,000 एका वर्षाकरिता
3	जवसगाव, भिलपूरी व दरेगाव या गावमध्ये संगणक व प्रिंटर देण्यात येतील.	रू. 60,00,000 एका वर्षाकरिता
4	आरोग्य शिबिराची व्यवस्था. आम्ही 2 डॉक्टर (1 पुरुष+1 महिला) ची सेवा व आधारभूत औषधे पुरविण्यात येईल. ग्रामपंचायत सभागृह किंवा कोणत्याही योग्य ठिकाणी जसे PHC इत्यादी शिबिराचे आयोजन करण्यात येईल. दिनेगाव, जवसगाव, सिरसवाडी येथे वर्षातून एकदा 2 आरोग्य शिबिराचे आयोजन करण्यात येईल. स्थानिक लोकांचे वार्षिक आरोग्य तपासणी करण्यात येईल.	रू. 50,00,000 एका वर्षाकरिता
5	जवळपासच्या गावांमध्ये ग्रामपंचायत विकासाकरिता देणगी देण्यात येईल.	रू. 50,00,000 एका वर्षाकरिता
6	दिनेगाव, जवसगाव, भिलपूरी येथे रेन वॉटर हार्वेस्टिंग करण्यात येईल.	रू. 50,00,000 एका वर्षाकरिता

7	अभ्यास क्षेत्रातील गावांमधिल रस्ते दूरुस्ती करणे.	रु. 100,00,000 एका वर्षाकरिता
एकूण		रु. 4,50,00,000

xiv. प्रकल्प पश्चात निरिक्षण योजना

मेसर्स सप्तशृंगी अलॉयज प्रा. लि द्वारे प्रस्तावित विस्तारिकरण प्रकल्पामधे तसेच सभोवतालील पातळीचे मुल्यांकन नियमित करण्यात येईल. त्यामुळे अभ्यास क्षेत्रातील पर्यावरणातील प्रदुषकांची माहिती मिळविण्यासाठी पर्यावरणीय प्राचलाचे नियमित परिक्षण करणे आवश्यक आहे

परिक्षणाचे उद्देश

- नवीन विकासा सोबत प्रभाव मुल्यमापन अभ्यासाच्या परिणामाचे तपशिलवार पडताळणी करणे
- गंभीर म्हणून ज्यांची ओळख करण्यात आली त्या निर्देशांकचा दिशेने मागोवा घेणे.
- नियंत्रण उपाय योजनांच्या कार्य क्षमतेची तपासणी व मुल्यमापन करणे.
- प्रभाव मुल्यामापन अभ्यासामधे जे आढळले त्या व्यतिरिक्त नवीन निर्देशांक सुनिश्चित करणे, प्रस्तावित सुविधेच्या कृतीमुळे जे चिंताजनक नाही असे.
- विकासा संबधित घेण्यात आलेले गृहीतके तपासणे व आवश्यक उपाय योजना प्रारंभ करण्याच्या विचलन शोधून काढणे.

निष्कर्ष

संभाव्य पर्यावरणीय प्रभाव, सामाजिक व आर्थिक प्रभावाचे मुल्यांकन केले गेले. प्रस्तावित उपक्रमामुळे स्थानिक पर्यावरणावर सिमांत प्रभाव होते. प्रस्तावित पर्यावरणीय व्यवस्थापन योजना व शमन उपाययोजनेच्या प्रभावीपणे अंमलबजावणी मुळे हे प्रभाव नगण्य राहतील. हा प्रकल्प प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष रोजगार संधीच्या स्वरूपात फायदेशीर राहिल. हा प्रकल्प या क्षेत्रात अनुकूल सामाजिक – आर्थिक विकास राहिल.